VELKÁ DOBRODRUŽSTVÍ

Prostějov - Hanácký Jeruzalém plný příběhů

GPS souřadnice: 49.4714157, 17.110783

Praktické informace

Délka trasy: 3 km

Obtížnost: Velmi lehká trasa, která vás provede kolem nejznámějších památek. Bonusem je to, že půjdete jen po rovince a můžete výlet absolvovat s kočárkem i na kole.

Vzdálenost od Prahy a jak se tam dostat: 260 km ujedete za zhruba dvě a půl hodiny. Po D1 pojedete směr Brno→ Prostějov (centrum).

www.idos.cz

Turistická mapa: Odkaz na mapy.cz

Parkování: Kdekoli v centru, doporučujeme však parkoviště ve Školní ulici. Za hodinu zaplatíte 10 Kč. Od sobotního poledne až do pondělí je parkování zdarma.

Radniční věž
Otevřeno: červenec a srpen
pondělí–čtvrtek 9.00, 10.00 a 13.00, 14.00
pátek 9.00, 10.00 a 13.00
neděle 14.00 a 16:00 (aktuální informace na www.turistaprostejov.cz)
Vstupné zdarma

Botanická zahrada
Otevřeno: 1. 5.–30. 9. (úterý–pátek): 8.00–18.00, sobota 10.00–16.00
1. 10.–30. 4. (pondělí–pátek): 8.00–15.00
Vstupné zdarma

Muzeum a galerie v Prostějově (muzeumpv.cz)
Otevřeno celoročně: úterý–neděle: 9.30–12.00, 13.00–17.00

Vstupné (stálá expozice): plné vstupné: 50 Kč, snížené vstupné: 25 Kč, děti do 6 let: zdarma

WC: V muzeu (pro návštěvníky muzea), v obchodním domě Zlatá brána.
Možnost občerstvení: V obchodním domě Zlatá brána.

Nejbližší další výlet agentury Velká dobrodružství: Fulnek, Tovačov, Olomouc, Helfštýn, Velehrad, Pálava, Brno, Hukvaldy

Trasu pro vás prošla Lucie Nachtigalová.

Trasu testovali sourozenci Viktorie a Eduard z Olomouce.

Postřehy dětí:
Edík (6 let): „Bavilo mě hledání draka, ptáků a lvů. Taky se mi líbilo muzeum.“
Viki (8 let): „Je mi líto Židů. Na hřbitově byly jen 2 hroby, ale hezká byla zeď.“

Popis výletu - Legenda pro rodiče

Milí cestovatelé,

zveme vás do moravského města, kterému se říká Hanácký Jeruzalém. Proč? Dozvíte se!

Láká k návštěvě i pobytu zámkem, orlojem, několika kostely a hned dvěma radnicemi. Na výletě budeme hledat „skrytosti“ na sochách, luštit tajuplné nápisy na budovách a bludných kamenech, pozveme vás do botanické zahrady i na smutný židovský hřbitov. Také filmaři mají Prostějov rádi. Natáčely se zde některé díly seriálu *Četnické humoresky* nebo *Četníci z Luhačovic.*

Výlet jsme pro vás připravili ve spolupráci s Turistickým informačním centrem Prostějov, a je pro vás tedy zdarma! :)

Dopis dětem

Ahoj, kluci a holky, dnešní cesta za hádankou povede do města, které v úrodných končinách Hané stálo už v dávných dobách. Trápily ho však požáry, bitvy, ve válce i zlí lidé. Také možná vampýři. Jak je to možné? Pojďte s námi a my vám vše povíme. Stejně jako k našim ostatním výletům jste i k tomuto dostali originální mapu s vyznačenou trasou. Pokud půjdete správnou cestou, budete se pozorně rozhlížet, číst správné texty a poslouchat, co říkají rodiče, jistě splníte všechny dnešní úkoly. Umíte-li už psát, doplňte písmenka do tajenky a pečlivě ji uschovejte. Pokud ji po vyluštění přinesete do Turistického informačního centra, můžete si vyrazit vlastní pamětní minci.

Mapa výletu

Prostějov – Hanácký Jeruzalém plný příběhů

Doplňovačka

Jdeme na to:

Naše putování začíná a končí v nejcentrovatějším centru města v horní části náměstí T. G. Masaryka (například z parkoviště ve Školní ulici se sem prosmýknete Kramářskou uličkou). Přesněji přímo před infocentrem, kde si po skončení výletu můžete vyzvednout dáreček. Opakujeme: Až po výletě, za odměnu. Ne že se pro něj vrhnete jak tsunami hned teď. :)

Na budově, ve které infocentrum sídlí, můžeme spatřit sochou svaté Markéty s dráčkem.

Markétka má na sobě modro-zlatý plášť a drak jí leží pravděpodobně u nohou. Bohužel jsme všichni poněkud krátkozrací, takže to nemůžeme tvrdit na milion procent. Když nám napíšete na veldo@veldo.cz a dáte vědět, jestli to tak je, budeme rádi!

Hned naproti najděte dům jiného svatého – pro změnu **Rocha**.

Je to ten rohový, co má v rohu růžovou věžičku, kterou podpírají dva naháči. Takže zakrýt oči a koukat nalevo! :) Nebo naopak studovat anatomii, abyste věděli, jak musíte vypadat, abyste na hlavě unesli i věž.

Tento původně gotický měšťanský dům z počátku 16. století je pojmenován podle sochy svatého Rocha, kterou najdete ve výklenku v 1. patře. Kdo ho vidí?

Máme tady nějakého Rocha nebo Rošku?

Šance, že pochoduje na výletě s námi, je výrazně menší než u Markéty, že? Ale nikoli nulová. V republice skutečně existuje člověk, který se tak jmenuje. Rochu, Rochu, pokud se vydáš na tento výlet, vyfoť se se svým svatým jmenovcem a pošli nám fotku.

Svatý Roch bývá zobrazován jako muž plný života, vysoké postavy, s plnovousem. A vždy jako poutník. Je patronem lékařů, nemocných a zdravotně postižených. Rovněž zahradníků, truhlářů, dlaždičů, automobilistů. Všechny nás chrání proti moru a jiným pohromám. Což je dobře, protože když ho pěkně poprosíme, můžeme si být skoro jistí, že minimálně dneska moru unikneme.

Vidíte, jak má Roch svalnatou nohu? Byl to velký cestovatel a prošel pěšky mnoho zemí…

Náměstí vévodí nádherná **nová radnice** s věží vysokou 66 m a orlojem. Právě u ní na nás čeká první písmenko do tajenky. A koukáme, že také další „nahotinka“. :)

Zdejší hodinový stroj a orloj jsou unikátem. Astroláb ukazuje polohu Slunce na ekliptice a také polohu Slunce na nebi, východ, kulminaci a západ Slunce, v noci pak jeho pohyb pod obzorem. Druhá, delší strana sluneční rafije ukazuje středoevropský čas na čtyřiadvacetníku vyznačeném na obvodu astrolábu.

Do sedmi pater radniční věže můžete vystoupat po točitých schodech. Dole jsou výstavy z historie města, a jak návštěvník postupuje vzhůru, může si zblízka prohlédnout hodinový stroj a slyšet pohyb celého mechanismu. V nejvyšším patře se otevírá unikátní vyhlídka do všech světových stran se čtyřmi dalekohledy. Kdo chce, vystoupá do věže, kdo nechce, radnici si prohlíží zvenku.

Zkuste najít kamenného kohouta. Máte? Tak nyní najděte velký nápis, který začíná slovem *SVORNOSTÍ*.

1. **Opište druhé slovo nápisu.**

Na průčelí radnice jsou umístěny pamětní desky věnované slavným rodákům – filozofovi Edmundu Husserlovi a mistrovi české gotiky Matěji Rejskovi. K nim se vrátíme na konci výletu.

Zkuste ještě najít u Rejska výškovou značku státní nivelace… A pak už alou k lavičce, na které sedí mladý muž. Je to štramák. Jaká škoda, že je jen z bronzu!

Tento mladík je básník **Jiří Wolker.** Narodil se jen kousíček od tohoto místa. Možná odsud na náměstí uvidíte okrový dům

s krásně barevnou střechou jedné z věžiček. Jiří se dívá jeho směrem. K domovu, bydlišti…

Jiří Wolker byl člen Literární skupiny a Devětsilu, a především nejnadanějším představitelem proletářské poezie. Sám měl sice do proletáře dost daleko, ale myšlenky osvobození dělného lidu od jha kapitalismu mu byly blízké. Kdyby žil déle, nejspíš by své názory přehodnotil, ale…

Narodil se roku 1900 v Prostějově, kde vystudoval gymnázium. Poté na přání otce studoval práva v Praze. Onemocněl však tuberkulózou, což se nebylo co divit, protože byl chatrného zdraví již od dětství. Trpěl na časté záněty mandlí, katary průdušek, měl problémy s játry a klouby. Souchotiny, jak se tuberkulóze také říká, léčil u moře i ve Vysokých Tatrách. Přesto této tehdy poměrně časté nemoci, podobně jako mnoho jiných, ve věku 24 let podlehl.

Škoda mladého života.

Bronzová socha básníka odpočívajícího na lavičce byla na náměstí odhalena v roce 2018.

Je nám jasné, že se chcete s bardem vyfotit. Tak šup šup… Ale žádné posedávání na jeho klíně!

Jak se říká módnímu doplňku, který má básník pod krkem?

Spočítejte, kolik má knoflíků na vestě. Odečtěte od tohoto počtu 5 knoflíků

2. **Napište výslednou číslovku.**

Teď si vyzkoušíme rodiče. Vzpomenou si na známou Wolkerovu básničku z čítanek? Dokážou dokončit poslední verš?

Poštovní schránka na rohu ulice,
to není nějaká lecjaká věc.
Kvete modře,
lidé si jí váží velice,
svěřují se jí docela,
psaníčka do ní házejí ze dvou stran,
z jedné smutná a z druhé…“

Míříme k soše **T. G. Masaryka**, našeho prvního prezidenta. Vytvořil ji sochař Otakar Španiel, odlita byla v roce 1938. Už za rok však musela být zakopána, aby ji okupanti nezničili. Co se nezdařilo fašistům, povedlo se v roce 1953 komunistům. Pod rouškou noci plastiku prezidenta zlikvidovali. Tato událost vyvolala velké lidové nepokoje. V roce 1998 byla odhalena věrná kopie sochy.

Postavte se jako prezident. Co myslíte, že drží v ruce? Nám se zdá, že to je šeřík.

3. **Jak se jmenuje oděvní doplněk, který má pod krkem T. G. M?**

Jdeme přes Pernštýnské náměstí k zámku.

Zkuste 3x za sebou říct: „Pernštýnské – Pernštýnské – Pernštýnské.“ Komu se zamotal jazyk?

A k tomu se vám ještě zamotá hlava!

Podívejte se na dům naproti vám (řeznictví a uzenářství). Poznáte zvířata, která jsou nahoře? Je to těžké, že? Možná by to mohli být tetřevi… Nebo krocani?

Jdeme k domu vedle. Najít na něm šelmu už nebude tak těžké.

Pomůžete kamenným pánům udržet ji na římse? :)

Najít zámek také není vůbec těžké. Je to ta krásně zdobená oranžová budova za fontánkou. Kdo u ní bude první?

Zámek byl zasazen do starých městských hradeb, které kvůli tomu byly probořeny. Když se podíváte napravo k parku, tak je uvidíte. Vedly tedy i tudy.

Zámek vybudoval v letech 1522 až 1526 Jan z Pernštejna. V roce 2022 si tudíž město připomnělo 500 let od položení jeho základního kamene.

V roce 1599 získali sídlo Lichtenštejnové. A o 44 let později je vypálili Švédové. Poté byl zámek pouze nouzově opraven. V 18. století sloužil jako sýpka, byty úředníků i židovské vězení. Na počátku 19. století byla v části budovy zřízena textilní manufaktura. V roce 1868 získala objekt rodina Chmelařových a učinila z něj centrum českého kulturního života. V roce 1893 jej koupil úvěrní spolek Záložna a zastavárna v Prostějově, který zchátralou budovu opravil, a dokonce nechal fasády vyzdobit sgrafity znázorňujícími motivy ze života hanáckého lidu a legendárními momenty z české historie. Nechyběly ani heraldické prvky a sluneční hodiny. Vidíte je?

Najděte slovo *PROVEDENO* s letopočtem.

4. **Opište druhou číslovku.**

Zkuste se podívat pozorněji a vypátrat pána, který má ruku položenou na truhle. Vedle něj je menší pán, který má být asi jeho dítětem...

Najděte na prastaré kamenné bráně znak Pernštejnů – býka. Jsou tam dva.

Je to důležité, protože šlechtický rod Pernštejnů zásadně ovlivnil podobu Prostějova. Spolu s Rožmberky patřil kdysi k nejmocnějším rodům zemí Koruny české.

Vidí někdo kamenný kočár? Kdopak ho asi táhne?

Ještě zkusíme najít kostičkovanou orlici a lva. Jakou mají souvislost s Čechami?

Opatrně přejdeme silnici a vyrazíme doprava kolem kina do **Smetanových sadů**.

Víte, po kom se jmenují?

Po dosti nezdravé mléčné pochoutce jistě ne! Jmenují se po slavném hudebním skladateli Bedřichu Smetanovi.

Najděte jeho sochu. Copak drží v ruce? A jakpak to má s počtem knoflíků na vestě on?

Asi měli s Wolkerem stejného krejčího...

Věděli jste, že si Smetana v deseti letech přivodil zranění, které ho poznamenalo na celý život? Malý Béďa byl průměrný školák, tak trochu i rošťák, jak už kluci bývají. Když byl jeho otec sládkem v Jindřichově Hradci, se dvěma dalšími kamarády objevili u rybníku Vajgar jakousi výbušninu, kterou se snažili odpálit. Dlouho jim to nešlo. Lahev s prachem ale najednou bouchla. Jako naschvál zrovna ve chvíli, kdy se šel malý Smetana podívat, proč nebouchá. Krvácející ránu si jen omyl vodou z rybníka. Žádná dezinfekce, žádné pořádné ošetření. Asi aby doma nedostal. Infekce na sebe nenechala dlouho čekat. Bedřich dostal těžký zánět měkkých částí i kostní tkáně pravé poloviny obličeje. Kostičky lebky však po zánětu nesrostly správně. Zdravotní důsledky klukoviny ho trápily až do konce života. V padesáti letech začal trpět sluchovými halucinacemi. Slyšel zvuky, které neexistovaly... Záhy ohluchl na pravé ucho a zanedlouho i na levé. Hudebního génia však nic nezastavilo. Smetanu znají posluchači na celém světě, jeho *Prodaná nevěsta* je vůbec nejhranější operou v Národním divadle. Kněžna Libuše pěla při všech otevřeních zlaté kapličky, co jich jen bylo. Fanfáry z této opery doprovázejí příchod prezidenta České republiky při slavnostních příležitostech. Smetanovi potomci dnes žijí i ve Španělsku a v Japonsku. Hudba zkrátka nezná hranice.

Kousek od Smetany najděte **bludný kámen**. Copak to je?

Bludné balvany jsou němými svědky ohromných sil přírody. Jsou to velké bloky hornin, které byly v době pleistocénu (čtvrtohor) ze svého původního místa doslova dostrkány ledovcem až bůhvíkam. Postupující ledovec je před sebou tlačil klidně i 1 500 km. Pak ledovec roztál, hornina zůstala, postupně se drolila a rozpadala... A jen nejtvrdší balvany zbyly dodnes. Pokud mají paměť, schovávají v ní skoro celé dějiny planety. Je škoda, že mlčí jako balvany. Zkuste k nim dát ucho, třeba něco prozradí...

Nemusíte být geologové, abyste poznali, že jsou jiné. Je to patrné na první pohled. Bludný balvan byl prostě doma jinde, v úplně jiných podmínkách. Než se přišlo na to, že k nám byl doslova dotlačen ledovcem, lidé si to vysvětlovali tak, že na nové místo nějakou záhadou zabloudil. Proto se těmto nedobrovolným emigrantům říká bludné.

V sadech si uděláme několikametrovou odbočku k průchodu v městských hradbách.

Původně dřevěné opevnění z roku 1406 bylo během husitských válek vážně poničeno. Proto bylo nahrazeno kamennými hradbami. Stalo se tak ale až ke konci 15. a na začátku 16. století. (A pak že stavební řízení dneska trvá dlouho!) Později dala hradbám zabrat třicetiletá válka a ve finále si je v 19. století si ji lidé prostě postupně rozebrali. Jak se město rozrůstalo, už jich nebylo třeba – a stavební materiál se vždycky hodí. Do současnosti se dochovala asi 300 m dlouhá zeď s baštou. Směrem ze Školní ulice ji zdobí rozměrná **nástěnná malba**. Není obyčejná, říká se jí iluzivní. Vytváří iluzi, dojem, že to, co je namalováno, je skutečné. Že jde o prostor, do kterého lze vstoupit. Tady můžeme jakoby vejít do uliček zaniklé židovské čtvrti, mezi její domečky. Zkuste to. Nebo radši ne. Je přece osvědčená pravda, že hlavou zeď neprorazíš.

Projdeme průchodem a ohlédneme se. Pohled je to hezký a zároveň smutný… Za chvíli si řekneme, proč tomu tak je.

Demolici historické části města, kterému se přezdívalo *Hanácký Jeruzalém* (což je dodnes obrazné pojmenování celého Prostějova), mimochodem popisuje i film *Zámek Nekonečno* z roku 1983 s Pavlem Křížem v hlavní roli.

Vracíme se do parku a pokračujeme podél hradeb. Kolem bašty se dostáváme k nádhernému secesnímu domu.

Národní dům byl dokončen v roce 1907 podle návrhu proslulého architekta J. Kotěry. Je hlavním společenským a kulturním centrem.

Vidíte sochy Hanáka a Hanačky? Co drží Hanačka v ruce?

Nároží má v přízemí výklenek obložený barevnými kachličkami, ve kterém se nachází **Žena nad pramenem**, kašna s postavou dívky.

Vidíte dva ptáčky? Vypadá to na holuby nebo vrabce. Co myslíte vy?

Ve které pohádce hráli holubi důležitou roli? Také v ní dost pomáhala sova…Vzpomenete si? Můžeme si k tomu vzpomínání i zazpívat.

Kdepak, ty ptáčku, hnízdo máš?
Skrýš a zázemí.
Vždyť ještě léčky málo znáš,
málo, zdá se mi.

Hej, břízo bílá, skloň se níž,
dej ptáčku náruč svou a skrýš,
já pak můžu jít a v duši klid
můžu pak mít…

Na budově najděte černou tabulku s nápisem *Národní dům*. Zjistěte z ní, jak se architekt Kotěra jmenoval křestním jménem.

5. **Jak se jmenoval architekt Kotěra křestním jménem?**

Před Národním domem stojí **pomník manželům Vojáčkovým** z roku 1910. Karel Vojáček byl lékárník, poslanec a starosta Prostějova. S chotí Karlou se zasloužili o rozvoj kultury, školství a zdravotnictví ve městě.

Uprostřed pomníku roste strom. Poznáte, co je to za druh?

Vykračujeme si kolem fontánky přes parčík ke zvláštní stavbě. Víte, co to je? **Meteorologický sloup**. Místní si ho pojmenovali Hříbeček. Jestli ale po deštích roste a je odolný vůči červíkům, jsme se neodvážili zeptat.

Zpod jeho kloboučku na nás ovšem vystrkuje rohy jedna pohádková postava.

6. **Napište jméno bytosti.**

Děti, kdo se bojí čertů? My strašně! Víte o nich něco? Schválně, kdo si vzpomene na nějakou pohádku s čertem? Třeba: *S čerty nejsou žerty, Čertoviny, Peklo s princeznou, Anděl Páně* či *Dalskabáty, hříšná ves*.

O čertovi je také jedna místní pověst, která vypráví o původu prostějovské žitné. Abstinentům prozradíme, že žitná je pálenka, lihovina, tvrdý alkohol, destilát. Prostě oblíbená zhouba lidstva. Z čehopak se asi vyrábí, když je to *žitná*?

Lucifer jednou poslal na Hanou vybraného čerta lovit lidské duše. Pekelníkovi se ale dlouho nedařilo žádnou polapit. Dokud nenarazil na bohatou selskou vdovu ve vesnici u Prostějova. Ta se mu za to, že jí bude čert rok sloužit, upsala. Selka však po něm chtěla víc a víc práce, kterou čert ani neuměl, a tak to vzdal. Mrsknul po ní úpis a babě, co byla horší než celé peklo dohromady, uprchl. Pak na něj však padla lítost, že zase nemá ani dušičku… Přitom se tolik snažil! Ze žalu usedl do hospody, aby slzy utopil v pivu. Vtom ho nad omamným mokem napadla spásná myšlenka: Naučí lidi v tomhle ušlechtilostí, pracovitostí a dobrotou přetékajícím kraji pálit kořalku! Natolik pekelně dobrou, že jí nikdo neodolá… A rázem bude u Lucifera za nejlepšího. Tak dostali v Prostějově první a nejlepší recept na žitnou kořalku od samotného čerta.

Ve skutečnosti sahá historie výroby lihovin v Prostějově až do 16. století, kdy bylo 4. července roku 1518 některým měšťanům prostějovským pánem Vilémem z Pernštejna uděleno právo vyráběti slad, vařiti pivo a páliti „kořalku“. Zda u toho byl nějaký snědý rohatý občan, není doloženo.

Nedaleko sloupu je také jeden bludný kámen. Najděte ho a pohlaďte, určitě se mu stýská po severských končinách, odkud k nám byl zřejmě nedobrovolně dostrkán. Pak opatrně přejděte na semaforu silnici směrem ke kostelu.

Jdeme si prohlédnout barokní klášter s nemocnicí, který byl postaven v první polovině 18. století. Následně k němu byl přistavěn **kostel svatého Jana Nepomuckého** s unikátní freskovou (nástěnnou) výzdobou.

Řád klášter spravoval až do roku 1958, kdy se změnil v domov důchodců. Od roku 2007 je však objekt bez využití, přístupný je pouze kostel, navíc jen v době bohoslužeb.

Před kostelem najděte náhrobní pomníček s helmou. S naší chabou němčinou jsme z něj vyčetli jen to, že zde daleko od své vlasti a svých milovaných odpočívá jakýsi pan poručík Ernst Franckenberg. Tipujeme, že pruský… Je-li vám o dotyčném známo víc či tušíte, proč odpočívá právě zde a kdy s tím začal, dejte nám vědět. Rádi se poučíme.

Na semaforech přejděte do ulice zvané Újezd. **Sochu Panny Marie Karlovské** budete mít po pravé ruce.

Příliš pamětihodností či jiných lákadel tato končina nenabízí, ale alespoň můžete zkusit najít na omítce modrého domu šišatou pizzu.

Kdo má hlad? A kdo má s sebou svačinku? Ještě chvilku vydržte, můžete si ji sníst třeba v botanické zahradě kousek odsud.

Opatrně přejdeme Petrské náměstí… A už vidíme překrásný strom – **Petrský jerlín**. A za ním stavbu, ke které míříme.

Petrský jerlín je v podstatě japonský. Tak zní totiž jeho botanické jméno – jerlín japonský*. Ten, na který se díváte, je více než 120 let starý a je to jediný chráněný jerlín v Olomouckém kraji. Pamatuje vznik Československa, rozvoj města, nové ulice a cesty, které kolem něj vznikaly. Pravděpodobně se nestačil divit. Dětství totiž strávil v klidu mezi nebožtíky, na hřbitově daleko od centra. Jenže město se rozrostlo až k němu. Přesto zdárně sílil. Nyní už obvod kmene tohoto pamětníka činí úctyhodných 300 centimetrů. Zkuste ho obejmout. Kolik paží budete potřebovat?*

Hned vedle je barokní **kaple svatého Lazara**, která má šest stěn. Zkuste jejich počet zkontrolovat. Počítejte: 1, 2, 3…

V podzemí se nachází hrobka, která byla využívána jako kostnice.

Víte, co je to kostnice?

Místnost k ukládání lidských kosterních pozůstatků. Například ze zrušených hrobů, k nimž už se nikdo nehlásí. Nebo když se ve válečných dobách nedostává místa na řádné hroby ani pracovních sil, které by je hloubily. Většinou jsou k ukládání využívány klenuté sklepní prostory církevních staveb, kde jsou lidské kosti poskládány do různých geometrických útvarů (mohyl, jehlanů, obrazců, obkladů stěn či kleneb). Ale mohou z nich vzniknout třeba i lustry. Přáli byste si, aby se vám po smrti v hlavě rozsvítilo? Možná by to nebylo špatné… Ale lepší by to bylo za života.

Asi nejznámější kostnice u nás je u Kutné Hory. I tam vede jeden z našich výletů s tajenkou.

Hned vedle Lazarovy kaple stojí **kostel svatého Petra a Pavla**. Právě v jeho okolí totiž stávala ves Prostějovice, ze které se koncem 14. století stalo město Prostějov.

Ve věži visí nejstarší zvon v Prostějově. Je z roku 1506.

Tipnete si, kolik váží? Představte si, že 300 kg! Máme tady někoho, kdo váží tolik kilo? Určitě ne! Ale tři až čtyři tatínkové, co by se na těch 300 kg mohli složit, už by se možná našli, což?

Nad vraty kostela je krásná mozaika se zpodobením Petra a Pavla.

7. **Jakou zbraň drží jeden z mužů v ruce?**

A opět vidíme stejného ptáčka, kterého jsme dnes viděli už dvakrát.

Nejstarší zmínka o vesnici Prostějovice pochází z roku 1141. Tato první historická zpráva o budoucím Prostějově se nachází v listině olomouckého biskupa Jindřicha Zdíka. Název Prostějova je odvozen od osobního jména Prostěj. (Ve středověku takové jméno skutečně existovalo, ale nějak nám vymizelo.)

Rovinatý úrodný kraj byl již v polovině 12. století poměrně hustě osídlen, většina dnešních vesnic už tehdy existovala.

Rozhlédněte se a zkuste si toto místo představit tak, jak mohlo vypadat před 800 roky. Žádná auta, asfalt, panely, ...

Za kostelem je park, který nyní projdeme. Je pojmenován podle přírodovědce Václava Spitznera a byl založen jako součást botanické zahrady.

Na zídce v Lidické ulici je namalováno jedno roztomilé domácí zvíře. Najdou ho jen ti skutečně bystrozrací! Nebo trpaslíčci. Pejsci stoprocentně. Naštěstí je zvířátko jen namalované… Kdyby nám přeběhlo přes cestu, mohli bychom se začít obávat nejhoršího.

Vstup do **Botanické zahrady** najdete o 100 metrů dále. Roste zde 1500 rostlin ze 105 čeledí a menší počet dřevin. Zahrada je pojmenována po prostějovském ochránci přírody Petru Albrechtovi, který se významně zasadil o botanickou zahradu. Zastavíme se a posilníme, protože před sebou máme ještě asi třetinu výletu.

Až si prohlédnete všechny krásné kytičky, keře a stromy, vraťte se pár metrů Lidickou a vydejte se doleva. Hezky pěkně potichoučku a klidně.

Přicházíme totiž do míst, kde kdysi býval **židovský hřbitov**. Fungoval zde mezi lety 1801 a 1908. Úplně zničen byl za německé okupace.

Zastavte se u cedulky *KULTURNÍ PAMÁTKA – STARÝ ŽIDOVSKÝ HŘBITOV V PROSTĚJOVĚ* a podívejte se na nápis pod fotografií nahoře. U které strany stály náhrobky?

8. **Doplňte: U ……**

Zkuste v parku na levé straně najít pomník. Nápisy na tom bílém nepřečtete, protože jsou v hebrejštině, ale o kousek dál je černý pomník a na něm už je nápis latinkou.

Prostějovskou židovskou obec založili Židé vyhnaní z Olomouce v druhé polovině 15. století. Postupně se – i vlivem několika uprchlických vln, židovská komunita početně zvětšila natolik, že před durhou světovou válkou byla po Mikulovu druhou nejpočetnější na Moravě. Díky ní se Prostějovu začalo přezdívat Hanácký Jeruzalém.

Nejstarší židovský náhrobní kámen je z roku 1654. Zmínka o první synagoze je z roku 1540. Druhá, barokní synagoga byla dostavěna roku 1676, nevíme však, zda to bylo na stejném místě, jako první synagoga. Co však víme, je, že na místě druhé synagogy, která byla zbourána, byl v roce 1904 otevřen velkolepý židovský svatostánek – Templ – který v přestavěné podobě slouží dodnes jako kostel Církve československé husitské. Velmi cennou je také tzv. empírová synagoga v Demelově ulici, která fungovala zároveň jako škola pro studium Tóry. Za chvíli ji uvidíme.

Prostějovští Židé hráli významnou roli v moravském textilním průmyslu. V roce 1801 založil Feith Ehrenstamm továrnu na kazimír, čímž se z něj stal první židovský majitel továrny na výrobu sukna.

Stejně jako všichni ostatní Židé však ani ti prostějovští neunikli hrůzám, které jim připravila nenávist panující v časech 2. světové války...

Čím to začalo? V noci ze 14. na 15. června 1939 se několik místních nacistů pokusilo zapálit synagogu. Aby se zabránilo podobným pokusům, byla budova dána do správy města Prostějova. Peklo však mělo teprve přijít. V červnu a červenci roku 1942 bylo z Prostějova transportováno přes 1600 Židů. V dobytčích vagonech směřovali do Terezína, odkud pak byli

muži, ženy i děti odváženi k likvidaci do Treblinky, Raasika, Baranoviči a do Osvětimi. Zahynulo zde přes půl druhého tisíce prostějovských Židů. Památku obětí rasismu dodnes připomíná 1370 jmen vytesaných do žulové desky v obřadní síni židovského hřbitova na kraji města a pamětní deska v prostorách hlavního vlakového nádraží.

Na konci parku odbočíme doprava do Tylovy ulice. Na semaforech ve Wolkerově ulici přejdeme a přes parkoviště se dáme doleva do ulice Na Spojce. Před sebou máme **Společenský dům**.

Překonáme parkoviště vedle něj a dáme se Křížkovského ulicí doprava. Zastavíme se u finančního úřadu. Nebojte se, daně tady dnes nikdo přiznávat nebude. Natož platit. Ale pro jistotu se tu stejně dlouho nezdržíme. :)

Ve výčtu prostějovských rodáků figuruje řada známých osobností. Mnohé už jsme zmínili, některé přidáme: gotický stavitel Matěj Rejsek, vědec Otto Wichterle, básník Jiří Wolker a také Edmund Husserl, jeden z nejvýznamnějších filozofů 20. století. Právě jeho bustu nyní hledáme.

Našli jste?

Pan filozof je trošku podobný pánovi, kterého jsme dnes jako sochu již viděli, že?

Zjistěte, kdy se narodil.

9. **Opište druhou číslici z letopočtu.**

Odbočíme doleva k vysoké budově s křížem ve vitráži okna.

Roh křižovatky s Demelovou ulicí na jižní straně totiž tvoří bývalá synagoga, velká budova postavená roku 1904 původně v secesním slohu. Svému účelu sloužila do roku 1939. V roce 1940 byla uzavřena a přeměněna ve skladiště. Vzácné náboženské předměty byly odvezeny do Prahy. Po válce byla budova prodána Církvi československé husitské a vznikl zde Husův sbor.

Proto před budovou bývalé synagogy vidíte stát Jana Husa. Víte, kdo to byl? Už jste unavení? Tak si o něm radši povyprávíme někdy jindy.

Za synagogou odbočíme doleva a jdeme se podívat na krásný svatostánek.

Historie **kostela Povýšení svatého Kříže** sahá až do období před rokem 1200. Jedná se o jednu z nejstarších a nejvýznamnějších zdejších staveb.

V roce 1697 vypukl ve městě požár, nejhorší přírodní katastrofa v jeho dějinách. Vše sežehly plameny. A jak už to tak bývá, příčinou zmaru a zkázy byla neopatrnost.

Tehdy dvě staré dámy pohřbívaly své rodiče. Při té příležitosti smažily kněžstvu na sádle koblihy. Sádlo se vzňalo a zapálilo kamna, plameny komínem vyletěly na střechu a z ní oheň přeskočil na všechny domy okolo. Lehl tehdy celý Prostějov. Jen kříž u kostela vydržel. Proto se po roce 1710 začalo toto místo nazývat Povýšení sv. Kříže.

Vidíte kříž? Myslíte si, že je to on?

Vlevo od vchodu do kostela je Marie s Ježíškem, kousek od ní reliéf muže s mečem. Má zdvižené ruce a dívá se k nebi.

10. **Který prst má nejblíže k obličeji?**

Před vstupem do kostela pro vás máme jednu hrůzostrašnou historku:

Při opravě svatostánku byl pod dlažbou objeven hrob z konce 17., možná z počátku 18. století. Byl uzavřen železným kováním a nohy nebožtíka zatíženy kamenem. Nic jiného než nohy ostatně v rakvi nebylo. Horní polovina těla zesnulého chyběla… I když se obdobně znetvořených umrlců našlo v historii víc, zatím ještě nebylo tak docela probádáno, proč byli pohřbeni právě takhle. Nejpravděpodobnější je, že šlo o upíry. Ti jsou bez vykonání podobných opatření nesmrtelní, v rakvi prakticky jen spí a v noci vylézají sát lidskou krev. Aspoň jsou o tom přesvědčeni ti, kdo na upíry věří.

V případě prostějovského vampýra šlo zřejmě o bohatého člověka, který měl předem zakoupený hrob na posvátné půdě. Asi byl ale něčím zvláštní, třeba rád ponocoval a ve dne spal, takže se pozůstalí pro jistotu rozhodli učinit protivampýrská opatření.

Víte, kdo jsou vampýři?

Bájné bytosti, co se živí krví živých lidí. Postupně je vysávají... V Evropě se tak označuje nemrtvý, který navštěvuje své dřívější lásky, příbuzné či známé. V místech, kde původně žil, způsobuje vampýr obtíže nebo záhadná úmrtí. Původem je tato bytost z lidových pověstí východní Evropy, především z Balkánu.
Moderní upíři pocházejí z literárních děl 19. století. Nejpopulárnějším vampýrem byl Drákula z románu Brama Stokera. Ještě novější je upírská sága Stmívání.

Naše poslední zastavení je u krásné renesanční **staré radnice**. Čeká na vás hned vedle kostela na nám již dobře známém náměstí.

Bohatě zdobený vstupní portál odrážel dobrou finanční situaci města v 16. století. V současnosti zde sídlí **Muzeum a galerie v Prostějově**. Naleznete tu sbírky historických hodin, geologie, národopisu a novou sbírku archeologických nálezů z okolí.

Vracíme se náměstím k nové radnici s orlojem. Zastavíme se u pamětní desky muže, který má na stole vedle sebe listinu – papír, prostě lejstro. Už jsme tady jednou byli. Vracíme se na místo činu.

11. **Jaký předmět drží muž v ruce?**

Prozradíme, že se používá při rýsování.

Tak! Máme hotovo. Z tajenky na nás kouká jedno jméno. Kdepak jsme ho naposledy viděli?

Tento muž se narodil v Prostějově. Byl to slavný český stavitel, sochař a kameník, bakalář a správce (rektor) Týnské školy na Starém Městě pražském. Patří mezi významné umělce jagellonské gotiky v Čechách, zejména v Praze, Rakovníku a Kutné Hoře.

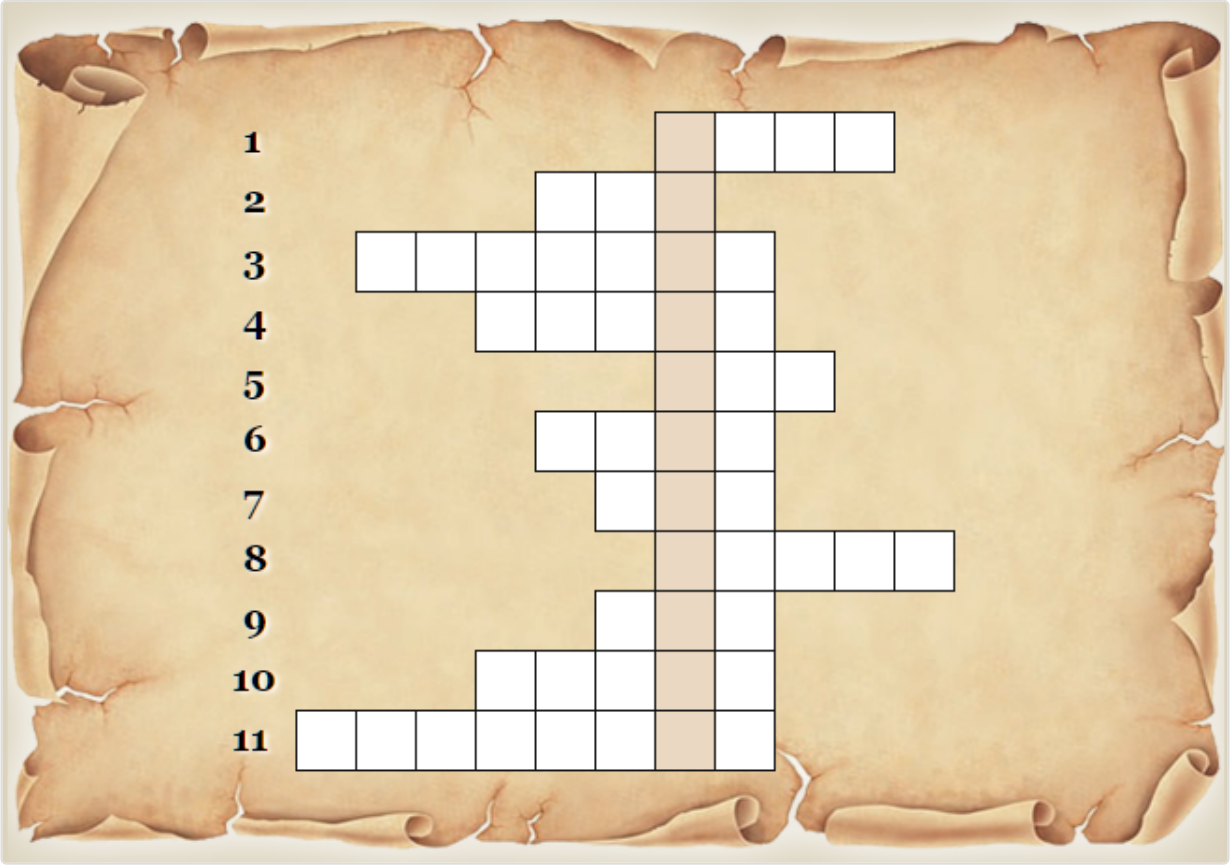
Teď už jen stačí zajít do turistického informačního centra a vyrazit si vlastní pamětní minci. Hezky za ni poděkujte, my děkujeme také. Samozřejmě ne za dáreček, ale za pomoc s výletem a jeho poskytnutí všem výletníkům ZDARMA.

Doufáme, že se vám dnešní výlet s tajenkou líbil, přejeme šťastnou cestu domů a těšíme se zase někdy na našich tajenkových trasách na viděnou!

V textu byly použity mj. texty z webu www.prostejov.eu, www.kudyznudy.cz, www.mistopisy.cz, https://www.cestovni-nemoci.cz, http://alougo.com/ a úryvek z básně J. Wolkera – Poštovní schránka (Host do domu,1922), vmdelta.vkol.cz

Otázky k tajence

1. **Opište druhé slovo nápisu.**
2. **Napište výslednou číslovku.**
3. **Jak se jmenuje oděvní doplněk?**
4. **Opište druhou číslovku.**
5. **Jak se jmenoval křestním jménem architekt Kotěra?**
6. **Napište jméno bytosti.**
7. **Jakou zbraň drží v ruce?**
8. **Doplňte: U …**
9. **Opište druhou číslici z letopočtu.**
10. **Který prst má nejblíže k obličeji?**
11. **Jaký předmět drží muž v ruce?**

A co můžete vyhrát?

Tajenku posílejte na e-mail **veldo@veldo.cz**. Můžete ji také poslat ve zprávě na náš Facebook "Velká dobrodružství". Každý měsíc vylosujeme jednoho z výletníků, kterému pošleme našeho **Lumpardíka z podhradí**. Vždy připojte celé jméno, adresu a také kód výletu.

Výlet stažen z www.veldo.cz | © Velká dobrodružství

Vytvořeno: 09.11.2026 15:06